

ПАВЛЮК Євген

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-4041-4457>pavlukev@khmnu.edu.ua**ТОСТАНОВСЬКИЙ Ян**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0000-1655-2326>maxim.kydanchuk@gmail.com**КИДАНЧУК Максим**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0000-7688-5050>maxim.kydanchuk@gmail.com**СІРИЙ Вадим**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0003-6621-0721>vadims398@gmail.com**СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА В ДИТЯЧОМУ ТА ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ**

У статті розглянуто сучасні підходи до професійної підготовки тренера-викладача в дитячому та юнацькому спорті в умовах стрімкого розвитку науки, технологій та змін у суспільстві. Автори акцентують увагу на ключових аспектах формування професійних компетенцій, які охоплюють педагогічні, психологічні, медико-біологічні та інноваційні складові. Визначено структуру професійної підготовки, що включає теоретичний, методологічний, практичний і рефлексивний компоненти.

Окремо підкреслено важливість формування професійно значущих якостей, таких як етичні, комунікативні, вольові, інтелектуальні та психомоторні, а також здатність до самовдосконалення і адаптації до інновацій. Наголошено на ролі іміджу фахівця, як чинника, що сприяє успіху професійної діяльності.

Розглянуто міждисциплінарний підхід у підготовці фахівців, вплив новітніх технологій, національних і культурних особливостей на зміст навчання. У статті висвітлено важливість постійного підвищення кваліфікації для забезпечення конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

Ключові слова: тренер-викладач, дитячий та юнацький спорт, професійна підготовка, професійні якості.

<http://doi.org/10.31891/pcs.2024.4.29>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасному світі фізична культура та спорт набувають все більшої популярності, що зумовлено зростанням усвідомлення важливості здорового способу життя, фізичної активності та спортивних досягнень. В умовах глобалізації та швидких соціальних змін, вимоги до фахівців у цій сфері стають дедалі більш складними і різноманітними. Сучасні фахівці з фізичної культури і спорту повинні не лише володіти глибокими знаннями в галузі фізичного виховання, але й мати навички управління, комунікації, а також розуміння соціальних і етичних аспектів своєї діяльності.

Актуальність дослідження вимог до фахівців з фізичної культури і спорту обумовлена необхідністю адаптації освітніх програм до сучасних реалій та потреб

суспільства. В умовах стрімкого розвитку технологій, змін у законодавстві та нових підходів до навчання, виникає потреба в систематизації знань про компетенції, які повинні мати професіонали в цій галузі. Це включає не тільки традиційні аспекти підготовки, такі як тренування та методика викладання, але й нові вимоги, пов'язані з психологічними аспектами, управлінськими навичками та використанням інформаційних технологій.

Дослідження сучасних вимог до фахівців з фізичної культури і спорту є важливим кроком у напрямку підвищення якості освіти, формування професійної свідомості та підготовки конкурентоспроможних кадрів. У статті буде проаналізовано останні тенденції в цій сфері, визначено ключові компетенції та обґрунтовано необхідність їх інтеграції в освітні програми.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження підкреслюють важливість психологічних характеристик тренера, які впливають на ефективність його роботи з юними спортсменами. За твердженням Воронової В. Тренер стає референтною особою для дітей, і його поведінка може суттєво формувати світогляд і особистість вихованців [2]. Важливо, щоб тренер не лише навчав техніці, але й розумів психологічні потреби своїх учнів.

Останні публікації акцентують на необхідності впровадження сучасних методичних прийомів у навчально-тренувальний процес. Це включає адаптацію навчальних програм відповідно до вікових особливостей дітей та підлітків, а також використання інноваційних технологій для підвищення ефективності навчання [3].

На думку Лайчука А. важливим аспектом є розвиток морально-вольових якостей юних спортсменів. Тренери повинні бути готовими до виховання не лише фізичних, але й моральних цінностей у своїх вихованців, що є критично важливим для їхнього розвитку [6].

Дослідження показують, що ефективна співпраця між тренерами, батьками та місцевими громадами може суттєво підвищити інтерес дітей до спорту. Це включає організацію спільних заходів та програм, що сприяють залученню молоді до фізичної активності [9].

Також науковці наголошують на важливості безперервного професійного розвитку тренерів-викладачів через участь у семінарах, тренінгах та обміні досвідом. Це дозволяє їм залишатися в курсі нових тенденцій у спорті та педагогіці [15].

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

У контексті сучасних вимог до фахівців з фізичної культури і спорту існує ряд невіршених питань, які потребують подальшого дослідження та обговорення. Насамперед це – необхідність оновлення освітніх програм для підготовки фахівців з фізичної культури та спорту відповідно до нових стандартів. Існує потреба в інтеграції інноваційних методик навчання, які враховують сучасні тенденції у сфері

фізичного виховання. Також важливим чинником є визначення складових професійної культури фахівців, що включає етичні стандарти, комунікативні навички та здатність до саморозвитку. Необхідно дослідити, як ці аспекти впливають на ефективність роботи фахівців у різних умовах. Потребує детального аналізу і роль інформаційних технологій у підготовці фахівців з фізичної культури та спорту. Необхідно дослідити, як новітні технології можуть бути ефективно інтегровані в навчальний процес і які навички повинні розвивати майбутні спеціалісти для їх використання. Вивчення соціальних аспектів діяльності фахівців з фізичної культури і спорту, зокрема їхньої ролі у формуванні здорового способу життя серед населення. Це включає дослідження ефективності програм фізичного виховання та спортивних заходів у різних соціальних групах. Ці аспекти залишаються недостатньо дослідженими в науковій літературі, що підкреслює важливість подальшого аналізу та розробки рекомендацій для вдосконалення підготовки фахівців з фізичної культури і спорту в Україні.

4. ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Сформулювати основні вимоги до тренера-викладача в дитячому та юнацькому спорті, включаючи професійні знання, практичні навички та особистісні якості. Проаналізувати сучасні тенденції, що впливають на вимоги до тренера-викладача в дитячому та юнацькому спорті, з урахуванням мінливих суспільних потреб і технологічного розвитку.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У сучасному світі, де динаміка змін охоплює всі сфери життя, діяльність фахівця з фізичної культури і спорту набуває нового змісту. Високі темпи розвитку науки, технологій і медицини впливають на підходи до підготовки та роботи в цій галузі. Сьогодні недостатньо лише володіти теоретичними знаннями і практичними навичками; від фахівців вимагається комплексний підхід, що поєднує педагогіку, психологію, інноваційні методики тренувань і медичний супровід.

Глобальні тенденції, такі як зростання популярності здорового способу життя, впровадження цифрових технологій у тренувальні процеси, а також підвищення вимог до спортивних результатів, визначають нові компетенції для професіоналів. Крім того, актуальними стають такі аспекти, як міжкультурна комунікація, адаптація до роботи з різновіковими та соціальними групами, а також здатність ефективно реагувати на виклики сучасності.

Зважаючи на це, майбутній фахівець з фізичної культури, на нашу думку, – це особистість, яка цілеспрямовано здобуває у спеціалізованих вищих навчальних закладах професійну освіту в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності, спрямованої на підготовку до подальшої професійної діяльності [13].

Насамперед розглянемо особливості підготовки фахівців з фізичної культури та спорту у закладах вищої освіти.

Деякі вчені доводять необхідність виокремлення у змісті фахової підготовки майбутніх фахівців з культури тіла структури: теоретичної, методологічної, практичної та рефлексивної [12].

Під час теоретичної підготовки студенти здобувають теоретичні знання про професію, тобто основи науки, що використовується в даній професії, поняття і категорії професійної спрямованості.

Методична підготовка передбачає освоєння методів, прийомів і технологій оволодіння обраною професією, а також професійно-педагогічних умінь, необхідних майбутнім учителям для організації та проведення різних фізкультурних заходів. Під час практичної підготовки використовують набуті професійно-педагогічні знання, уміння та навички вперше використовуються (на експериментальній основі) в різних видах педагогічної практики. Рефлексивна підготовка забезпечує формування загального уявлення про правильність обраної професії, про відповідність своїх особистісних якостей необхідним професійним якостям, усвідомлення труднощів, що можуть виникнути в процесі підготовки до професійної діяльності.

На основі узагальнень у науковій літературі виокремлюють групи педагогічних умінь майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту:

1) організаторська компетентність – здатність організувати різноманітні види фізкультурно-спортивної діяльності;

2) проектувальна компетентність – вміння планувати й здійснювати різноманітні види фізкультурно-спортивної діяльності;

3) прогностична – здатність прогнозувати результати спортивної діяльності;

4) конструктивна – вміння добирати результати спортивної діяльності [1; 4; 11].

Таким чином, основну роль у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту виконує формування професійних компетенцій, що дають змогу глибоко розуміти завдання фізичного виховання, послідовно розв'язувати складні педагогічні ситуації, які виникають, прогнозувати модельну і масову роботу у сфері фізичної культури і спорту [15].

У контексті професійної підготовки сучасний спеціаліст у галузі фізичної культури та спорту має відповідати низці ключових вимог, що визначають його компетентність і здатність ефективно виконувати професійні обов'язки. Зокрема, він повинен:

- мати знання щодо змісту традиційних і новітніх технологій у сфері фізичної культури та спорту; володіти формами, методами та принципами організації як традиційного, так і інноваційного навчання; опанувати медико-біологічні, психолого-педагогічні та соціокультурні засади, що лежать в основі технологій фізичного виховання;

- вміти розробляти, організувати та реалізовувати навчальні заняття із застосуванням традиційних і сучасних технологій; використовувати новітні засоби і методи фізичного виховання, узгоджені зі змістом застосованих технологій; здійснювати оцінку ефективності обраних підходів до навчально-виховного процесу та контролювати його якість; здійснювати глибокий аналіз і вдосконалювати свою професійну діяльність на основі отриманих результатів; ініціювати та проводити наукові дослідження у межах сфери своєї професійної діяльності [7].

Натомість О. Корносенко детально зупиняється на компетентнісних вимогах до випускників вищих закладів освіти. Зокрема, формування системи знань про фізичну культуру та процес фізичного виховання, навчання руховим діям у процесі занять

фізичними вправами, раціональне формування індивідуального рухового фонду в багаторічному процесі фізичного виховання, здатність осіб, які займаються фізичними вправами, використовувати набуті знання, уміння та навички в повсякденному житті з метою самовдосконалення навчання цьому; формування в навчально-виховному процесі ідейних основ раціональної поведінки, естетичних норм і навичок; стимулювання трудової активності, [5].

На думку Рибалка Л.М. В останні роки змінилися пріоритети й ціннісні орієнтації сучасної молоді, що вимагає модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців із фізичної культури та спорту. Після закінчення ЗВО вони повинні добре розбиратися не лише у традиційних видах фізичної культури та спорту (футбол, волейбол, легка атлетика, гімнастика, плавання та ін.), а й у різних оздоровчих системах (хатха-йога, цігун та ін.), розумітися на нетрадиційних формах рухової активності (степ-аеробіка, боді-комбат, боді-памп, фітбол-гімнастика, стретчінг, джампінг, слайд-аеробіка, канго-джампа, фрістайл, віндсерфінг тощо), національних видах спорту і народних ігор (бойовий гопак, хортинг, ковчівки тощо) [10].

Однак фахівцям у галузі фізичної культури та спорту під час професійної діяльності необхідно постійно підвищувати свою професійну компетентність, щоб бути конкурентноспроможними на ринку праці. Це можна здійснювати за допомогою різних курсів, тренінгів, підвищення кваліфікації та різних семінарів. А також, за визначенням О. Павлюк, тренер-викладач в дитячому та юнацькому спорті повинен постійно займатись самовдосконаленням. До складників самовдосконалення відносять: фізичне самовдосконалення, теоретико-методичне самовдосконалення, самовдосконалення комп'ютерної грамотності та самовдосконалення педагогічного спілкування [8].

Майстерність фахівця з фізичної культури та спорту багато в чому визначається якостями, що є у нього, які додають своєрідність його спілкуванню з вихованцями, визначають швидкість і ступінь оволодіння ним різними уміннями. Всі професійно важливі якості фахівця з фізичної культури та спорту можна розділити на наступні групи: етичні, комунікативні

(включаючи педагогічний такт), вольові, інтелектуальні і психомоторні, включаючи перцептивні,

Важливою складовою професійної культури фахівця фізичного виховання та спорту є його імідж. Імідж відображає зовнішній вигляд, манери поведінки, стиль спілкування фахівця, презентує його особистісно-ділові якості. Позитивний імідж підвищує авторитет і довіру до фахівця, сприяє успішності професійної комунікації та результативності фізкультурно-спортивної діяльності. На думку Шинкарука В. та Ткаченка П. Основу професійної культури та позитивного іміджу фахівця фізичного виховання та спорту складають такі компоненти:

Загальнокультурна компетентність, що передбачає наявність широкого світогляду, ерудиції, загальної гуманітарної культури. Це сприяє розумінню фахівцем сучасних тенденцій розвитку суспільства, освіти, науки, мистецтва, дозволяє орієнтуватися в інформаційних потоках [14].

Тренер-викладач в дитячому та юнацькому спорті повинен володіти цілим комплексом етичних якостей: гуманізмом, ввічливістю, чесністю, вимогливістю, оптимізмом і т. д., оскільки етичне виховання спортсменів повинно базуватися не лише на словесній формі дії на них, але перш за все на особистому прикладі. Тренер-викладач з виду спорту зобов'язаний постійно стежити за собою, пред'являти до себе високі вимоги, адже він є прикладом для вихованців.

Фахівець з фізичного виховання і спорту повинен володіти і іншими етичними якостями: принциповістю (не перехідною в прямолінійність дій і вчинків і в упертість), самокритичністю, працьовитістю, справедливістю.

Комунікативні якості, до яких відносяться товариськість, ввічливість, доброзичливість і ряд інших, допомагають вчителю встановлювати контакт з учнями в процесі спілкування і тим самим сприяють успіху виховної роботи вчителя. До цих якостей відноситься і педагогічний такт.

Вольові якості мають велике значення для успішної діяльності фахівця з фізичної культури та спорту. До них відносяться витримка (самовладання), наполегливість, терплячість, вимогливість, рішучість, сміливість.

Велике значення для фахівця з фізичної культури та спорту має така якість, як винахідливість. Під час занять фізичною культурою і спортом часто виникають ситуації, що вимагають миттєвого ухвалення рішення. Буває, що вихованець ставить питання, на який педагог не може швидко відповісти або важко продемонструвати техніку якої-небудь вправи. Якщо фахівець розгубиться, почервоніє від ніякового положення, в яке він потрапив, вихованці розцінять це як прояв ним некомпетентності.

Інтелектуальні якості підкріплюють дидактичні уміння, допомагають педагогу знаходити правильні рішення у виховній роботі, обумовлюють ефективність творчості тренера-викладача, пошуку ним нових, незвіданих шляхів у вихованні і навчанні своїх підопічних. До цих якостей відносять: ясність і логічність мислення, його критичність, увага, винахідливість, дотепність.

Особливу роль в діяльності фахівця з фізичної культури та спорту грає оперативність мислення, що характеризує здатність вчителя швидко знаходити оптимальне вирішення виникаючих педагогічних завдань, а також екстраполявання, тобто передбачення результатів педагогічної дії.

Інтелектуальні якості базуються на перцептивних і атенційних якостях, що характеризують властивості сприйняття і уваги. І. М. Сеченов говорив про реакцію миттєвого бачення, тісно пов'язану з швидкістю і об'ємом сприйняття і з властивостями уваги. Ця якість дозволяє вчителю фізичної культури швидко орієнтуватися в постійно змінних на занятті ситуаціях.

Психомоторні якості особливо необхідні фахівцеві фізичної культури. Багато вправ, які він повинен демонструвати таким, що вчиться, вимагають великої фізичної сили, гнучкості, швидкості реакції. З віком фізичні якості мають тенденцію до регресу, тому постійною турботою фахівця з фізичної культури та спорту є підтримка їх на необхідному рівні. А це пов'язано з дотриманням рухового режиму, режиму харчування, із стеженням за своїм здоров'ям. Психомоторні якості тісно пов'язані з перцептивними і атенційними якостями: швидкістю бачення, ступенем концентрації уваги при реагуванні на об'єкти або сигнали і

так далі Тому ділення професійне важливих якостей фахівця з фізичної культури та спорту на групи не слід сприймати як догму.

Головною вимогою до фахівців фізичної культури є наявність у нього ряду особистих і професійних навичок, без яких робота з дітьми та викладання спортивних дисциплін були б неможливі.

Серед професійних умінь і навичок, якими досконало повинен володіти тренер-викладач в дитячому та юнацькому спорті, можна відзначити наступні: навички надання невідкладної медичної допомоги; знання правил пожежної безпеки та вміння слідувати інструкціям по евакуації дітей у разі виникнення надзвичайних ситуацій; вміння згладжувати конфліктні ситуації та вирішувати суперечки між вихованцями; знання правил обраного виду спорту та навички суддівства; підтримання гарної фізичної форми й вміння показати юним спортсменам техніку виконання гімнастичних вправ, стрибків, кидків м'яча; хороша спортивна ерудиція та обізнаність про проходження великих спортивних змагань, що дозволяє обговорити подію з підопічними і дати подій професійну оцінку; чітке уявлення про вікової періодизації та системний підхід до навчання на основі сучасних методик.

З індивідуальних характеристик, необхідних фахівцю фізичної культури та спорту, можна відзначити такі якості, як: справедливість, любов до дітей, вміння знаходити спільну мову з підлітками, висока відповідальність, комунікабельність, вміння тримати під контролем кілька одночасних процесів, фізична витривалість, стресостійкість, доброзичливість та вміння йти на контакт з батьками.

Отже тренер-викладач в дитячому та юнацькому спорті повинен володіти цілим комплексом якостей, які забезпечують ефективність його професійної діяльності.

Основні якості включають: педагогічні навички, комунікативні здібності, фізична підготовленість, етичні стандарти, аналіз і оцінка, гнучкість і адаптивність, науково-дослідницька діяльність.

Педагогічні навички включають здатність ефективно навчати й мотивувати молодих спортсменів, використовуючи різноманітні методи викладання. Це передбачає індивідуальний підхід до організації

навчально-тренувального процесу, враховуючи особливості кожного учасника.

Щодо комунікативних якостей тренера-викладача у дитячому та юнацькому спорті, то вони полягають у вмінні налагоджувати взаєморозуміння з клієнтами, колегами та дітьми, враховувати їхні потреби й очікування. Від ефективного спілкування залежить створення позитивної атмосфери для навчання та розвитку.

Дуже важливим аспектом є фізична підготовка тренера з обраного виду спорту, адже фахівець має бути прикладом для наслідування у своїй професійній діяльності, повинен ефективно здійснювати навчально-тренувальний процес та показ вправ та окремих елементів.

Якщо розглядати дотримання етичних стандартів тренера-викладача, то вони базуються на принципах справедливості, відповідальності та чесності. Високий рівень моральних якостей і дотримання етичних норм є невід'ємною частиною роботи фахівця.

Надзвичайно важливим аспектом є вміння аналізувати та оцінювати результати змагальної та навчально-тренувальної діяльності, адже такі якості допомагають ефективно коригувати програми підготовки, враховуючи отримані дані й потреби спортсменів. Щодо гнучкості і здатності до адаптації, то вони є необхідними для швидкого реагування на зміни у тренувальному процесі чи умовах змагань. Це дозволяє оптимізувати стратегії та відповіді на нові виклики.

Однак окрім тренувальної та виховної діяльності тренери-викладачі мають вивчати сучасні наукові дослідження та напрацювання, адже науково-дослідницька діяльність сприяє професійному зростанню фахівця, дозволяючи удосконалювати навички й підвищувати кваліфікацію через участь у дослідженнях у сфері фізичної культури та спорту.

Цей набір якостей забезпечує фахівцю не лише ефективне виконання своїх професійних завдань, а й можливість активно сприяти популяризації фізичної активності та здорового способу життя серед різних верств населення.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Таким чином, сучасний тренер-викладач в дитячому та юнацькому спорті повинен володіти широким спектром знань, навичок і особистісних якостей, які дозволяють йому адаптуватися до викликів і тенденцій сучасного світу. Формування професійної компетентності таких спеціалістів базується на поєднанні теоретичної, методологічної, практичної та рефлексивної підготовки, що забезпечує всебічний розвиток їхніх здібностей.

Успішність діяльності в цій галузі визначається не лише знаннями і навичками, а й етичними, вольовими, інтелектуальними та комунікативними якостями, які сприяють ефективній взаємодії з різновіковими і соціальними групами. Підвищення професійної компетентності та постійне самовдосконалення є запорукою конкурентоспроможності фахівців на ринку праці. Водночас формування позитивного іміджу та професійної культури залишається ключовим фактором їхнього успіху в освітній і спортивній діяльності.

Отже, професійна підготовка фахівців фізичної культури і спорту має бути спрямована на розвиток гармонійно розвиненої особистості, яка здатна гнучко реагувати на виклики сучасності, впроваджувати інноваційні підходи та надихати інших на досягнення високих результатів у спорті та житті.

Перспективи наших подальших наукових досліджень. Вивчення впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-тренувальний процес. Це може включати використання дистанційного навчання, інтерактивних платформ та нових методів оцінювання знань. Дослідження психологічних аспектів підготовки спортсменів і тренерів, зокрема впливу мотивації, стресостійкості та командної роботи на результати діяльності. Важливо зрозуміти, як психологічні фактори впливають на ефективність тренувального процесу.

Література

1. Атаманюк, С. (2021). Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. *Освіта. Інноватика. Практика*, 9(2), 6–14.
2. Воронова, В. І. (2017). *Психологія спорту: навчальний посібник (3-тє вид., без змін)*. Київ: Національний університет фізичного виховання і спорту України, вид-во «Олімп. л-ра».
3. Долінін, Г. С. (2023). Професійна культура вчителя фізичної культури як особистісний і соціальний феномен. *Наукові інновації та передові технології. Серії: Державне управління, Право, Економіка, Психологія, Педагогіка*, 3(17), 323–330.
4. Корносенко, О. (2009). Освітньо-педагогічна технологія професійної підготовки фахівців фізичної культури. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (2), 67–72.
5. Лайчук, А. М. (2021). Підготовка майбутніх тренерів-викладачів до розвитку морально-вольових якостей учнів дитячо-юнацьких спортивних шкіл (Doctoral dissertation, Житомирський державний університет імені Івана Франка).
6. Мартиненко, В. В. (2006). Проблеми неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, (3), 55–58.
7. Павлюк, О. С. (2014). Модель педагогічної технології самовдосконалення викладача фізичного виховання у процесі професійної діяльності. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, (41), 235–239.
8. Павлюк, О., Павлюк, Є., Решітник, О., & Олійник, К. (2024). Соціально-педагогічні характеристики тренерів, батьків та спортсменів у дитячому та юнацькому спорті. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, (3), 136–141.
9. Рибалко, Л. М., & Оніщук, Л. М. (2021). Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до самостійної організації навчально-тренувального процесу. У Н. П. Волкова (Ред.), *Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євроінтеграції: монографія (с. 276–309)*. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля.
10. Рибалко, Л. (2024). Напрями модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15, (3К(176)) 404–409*. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).89](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89)
11. Сліпецький, В. П. (2019). Сучасні вимоги і шляхи удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури. У В. М. Пристинський (Ред.), *Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості: збірник статей за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (с. 378–385)*. Слов'янськ.
12. Гейтенко, В. В., Пристинський, В. М., & Зайцев, В. О. (2021). Теорія і методика дитячого та юнацького спорту. *Слов'янськ: вид-во Б. І. Маторіна*.
13. Шевяков, О., Славська, Я., & Алфьоров, О. (2016). Фахівець з фізичної культури: психолого-педагогічні характеристики. *Спортивний вісник Придніпров'я*, (3), 248–252.
14. Шинкарук, В., & Ткаченко, П. (2023). Професійна культура та імідж фахівця фізичного виховання та спорту. *Академічні візії*, (26).
15. Pavlyuk, O. S., Pavlyuk, Y. O., Soltyk, O. O., Chopyk, T. V., & Antoniuk, O. V. (2020). Self-improvement of teachers of physical education at various stages of professional development. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(4), 38–52.

References

1. Atamaniuk, S. (2021). Teoriia i praktyka pidhotovky maibutnix fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu do vykorystannia innovatsiinykh vydiv rukhovoi aktyvnosti u profesiinii diialnosti. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 9(2), 6–14.
2. Voronova, V. I. (2017). *Psykhohiia sportu: navchalnyi posibnyk (3-tie vyd., bez zmin)*. Kyiv: Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy, vyd-vo «Olimp. l-ra».
3. Dolinin, H. S. (2023). Profesiina kultura vchytelia fizychnoi kultury yak osobystisnyi i sotsialnyi fenomen. *Naukovi innovatsii taпередovi tekhnologii. Serii: Derzhavne upravlinnia, Pravo, Ekonomika, Psykhohiia, Pedahohika*, 3(17), 323–330.
4. Kornosenko, O. (2009). *Osvitno-pedahohichna tekhnohiia profesiinoididhotovky fakhivtsiv fizychnoi kultury. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyh systemamy*, (2), 67–72.
5. Laichuk, A. M. (2021). *Pidhotovka maibutnix treneriv-vykladachiv do rozvytku moralno-volovykh yakosteiu chniv dytiachyoununatskykh sportyvnykh shkil (Doctoral dissertation, Zhytomyrskyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka)*.
6. Martynenko, V. V. (2006). *Problemy neperervnoi profesiinoididhotovky fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia i sportu. Pedahohika, psykhohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*, (3), 55–58.
7. Pavliuk, O. S. (2014). *Model pedahohichnoi tekhnologii samovdoskonalennia vykladacha fizychnoho vykhovannia u protsesi profesiinoidiialnosti. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykhohiia*, (41), 235–239.
8. Pavliuk, O., Pavliuk, Ye., Reshitnyk, O., & Oliinyk, K. (2024). *Sotsialno-pedahohichni kharakterystyky treneriv, batkiv ta sportmeniv u dytiachomu ta ununatskomu sporti. Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, (3), 136–141.

9. Rybalko, L. M., & Onishchuk, L. M. (2021). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu do samostiinoi orhanizatsii navchalno-trenavalnoho protsesu. U N. P. Volkova (Red.), *Modeliuvannia kompetentnisnoi profesiinoi osvity v konteksti yevrointehratsii: monohrafiia* (s. 276–309). Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia.
10. Rybalko, L. (2024). Napriamy modernizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta sportu v umovakh voiennoho stanu. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15, (3K(176))* 404–409. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).89](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89)
11. Slipetskyi, V. P. (2019). Suchasni vymohy i shliakhy udoskonalennia protsesu pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury. U V. M. Prystynskyi (Red.), *Vzaiemodiia dukhovnoho y fizychnoho vykhovannia v stanovlenni harmoniino rozvynenoj osobystosti: zbirnyk statei za materialamy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi onlain-konferentsii* (s. 378–385). Sloviansk.
12. Heitenko, V. V., Prystynskyi, V. M., & Zaitsev, V. O. (2021). *Teoriia i metodyka dytiachoho ta yunatskoho sportu*. Sloviansk: vyd-vo B. I. Matorina.
13. Sheviakov, O., Slavskaya, Ya., & Alforov, O. (2016). Fakhivets z fizychnoi kultury: psykholoho-pedahohichni kharakterystyky. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*, (3), 248–252.
14. Shynkaruk, V., & Tkachenko, P. (2023). Profesiina kultura ta imidzh fakhivtsia fizychnoho vykhovannia ta sportu. *Akademichni vizii*, (26).
15. Pavlyuk, O. S., Pavlyuk, Y. O., Soltyk, O. O., Chopyk, T. V., & Antoniuk, O. V. (2020). Self-improvement of teachers of physical education at various stages of professional development. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(4), 38–52.

Abstract

PAVLYUK Yevgen, TOSTANOVSKYI Yan, KYDANCHUK Maksym, SIRYI Vadym
Khmelnitskyi National University

MODERN REQUIREMENTS FOR A COACH-TEACHER IN CHILDREN'S AND YOUTH SPORTS

In today's world, dynamic changes in all spheres of life create new challenges for physical education and sports professionals. The development of science, technology, medicine and the popularity of a healthy lifestyle determine the need to train competent and multifunctional specialists. They should combine knowledge of pedagogy, psychology, innovative training methods, medical support and modern technologies.

The article analyses the peculiarities of training future specialists in higher education institutions, including theoretical, methodological, practical and reflective components. Theoretical training provides knowledge of the fundamentals of science, methodological training - development of pedagogical skills, practical training - consolidation of skills in real conditions, and reflective training helps to assess the compliance of their own qualities with professional requirements.

Special attention is paid to key competencies: organisational, design, prognostic and constructive. These skills allow professionals to effectively plan, implement and improve physical education and sports activities.

The importance of continuous self-improvement of trainers-teachers through courses, trainings, and research is also emphasised. The ethical, communicative, intellectual and psychomotor qualities of specialists are also important. The ability to make prompt decisions, maintain a high level of physical fitness, demonstrate pedagogical tact and adhere to ethical standards that determine the professional level of a coach.

The article also focuses on the formation of a positive image of specialists, which includes general cultural competence, business style of communication and an example for students. Thus, a future specialist in the field of physical education is a person who is able to adapt to modern challenges and ensure the effectiveness of physical education.

Keywords: *coach-teacher, children's and youth sports, professional training, professional qualities.*

Стаття надійшла до редакції 01.12.2024 р.